

Ihmisoikeusjärjestöjen kannanotto Suomen ihmisoikeuspolitiikasta ja valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmasta

Tässä kannanotossa esitämme allekirjoittaneiden järjestöjen yhteisiä näkemyksiä tulevaan toiseen kansalliseen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmaan. Ohjelma on osa laajempaa Suomen ihmisoikeuspolitiikkaa, mistä syystä kommentoimme tässä kannanotossa ihmisoikeuspolitiikkaa myös laajemmin. Tämä lyhyt kannanotto on järjestöjen avaus ohjelman valmisteluun, johon toivomme voivamme jatkossa tiiviisti osallistua, edellisen toimintaohjelman valmistelun tavoin. Järjestöt tulevat kommentoimaan sekä yhdessä että erikseen muun muassa eri temaattisia kysymyksiä jatkossa yksityiskohtaisemmin.

I Suomen ihmisoikeuspolitiikka

Perustuslain 22 § velvoittaa julkista valtaa turvaamaan perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen. Perus- ja ihmisoikeuksien toimeenpano edellyttää julkiselta vallalta aktiivisia toimia. Perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen tulee huomioida kaikessa julkisen vallan toiminnassa, niin lainsäädäntö- ja talousarviovalmistelussa, hallintoviranomaisissa ja tuomioistuimissa kuin muussakin julkisen vallan toiminnassa.

Suosituksat valtioneuvostolle

1. Ihmisoikeuspolitiikan on perustuttava Suomea velvoittaviin ihmisoikeusnormeihin. Kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja sopimusvalvontaelinten suositusten on ohjattava ihmisoikeustyötä. Suositukset on pantava täytäntöön viivytyksettä.
2. Perus- ja ihmisoikeudet on toteutettava Suomessa systemaattisesti ja kansallisen ihmisoikeuspolitiikan on huomioitava kaikki ihmisoikeudet. Perus- ja ihmisoikeuksien on oltava pysyvä näkökulma kaikkeen politiikkaan, säädös-, talousarvio- ja ohjelmavalmisteluun sekä viranomaistoimintaan.
3. Julkisen vallan päätösten suunnittelussa, toteutuksessa, toimeenpanossa ja arvioinnissa on varmistettava yhdenvertaisuuden toteutuminen sekä syrjinnälle alttiina olevien ihmisten ja ryhmien oikeuksien huomioon ottaminen. Lasten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon näkökulmat on valtavirtaistettava valtion- ja kuntahallintoon ja poliittiseen valmisteluun viivytyksettä.
4. Valtioneuvoston tulee vahvistaa viranomaisten ihmisoikeustyön resursseja. Viranomaisten lisäksi myös kansalaisjärjestöjen ihmisoikeustyön resurssit on turvattava.
5. Viranomaisten ihmisoikeusosaamista on vahvistettava systemaattisesti. Viranhaltijat kaikilla hallinnon tasoilla ja aloilla tarvitsevat systemaattista koulutusta perus- ja ihmisoikeuksista ja niiden täytäntöönpanosta.
6. Suomen pitää olla edelläkävijä ihmisoikeuksissa. Kotimaisen ja kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan on oltava keskenään johdonmukaisia.

7. Kansalaisjärjestöjen ja erityisvaltuutettujen on voitava osallistua ihmisoikeusselontekojen ja perus- ja ihmisoikeuksien toimintaohjelmien valmisteluun. Hallituksen ja kansalaisyhteiskunnan välistä vuoropuhelua on vahvistettava edelleen.

8. Viranomaisten tulee itse seurata ja arvioida ihmisoikeuksien toteutumista jatkuvasti ja systemaattisesti. Seuranta ei saa rajoittua vain ihmisoikeussopimusten määräaikaisraportointiin.

II Perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma

Hallituksen tulee laatia perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma. Toimintaohjelman on syytä keskittyä ajankohtaisimpiin perus- ja ihmisoikeusongelmiin. Seuraavan toimintaohjelman sisältöä tulee kehittää edellisestä kunnianhimoisemmaksi ja ohjelman toimeenpanoon tulee varata riittävät resurssit. Ei riitä, että jo olemassa olevat ja ennestään sovitut lainsäädäntö- ja muut hankkeet listataan ohjelmaan. Toimintaohjelma on osa prosessia, jolla luodaan jatkuvuutta perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen Suomessa. Ohjelman laatiminen on myös signaali siitä, että perus- ja ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja sitovat Suomea myös kotimaassa.

Suosittamme perus- ja ihmisoikeusyhteys henkilöiden verkostolle, että perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmassa huomioitaisiin vahvasti perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointi sekä ihmisoikeuskasvatus. Lisäksi olemme listanneet keskeisiä ajankohtaisia ihmisoikeushaasteita, joiden käsittelyä pidämme erityisen tärkeänä:

1. Ihmisoikeusvaikutusten arviointi
2. Ihmisoikeuskasvatuksen ja -koulutuksen juurruttaminen osaksi valtion ja kuntien toimintaa
3. Ajankohtaisia ihmisoikeushaasteita, joiden käsittelyä pidämme erityisen tärkeänä:
  - a. TSS-oikeuksien toteutuminen ml. syrjäytyneissä olevien ihmisten pääsy palveluihin ja oikeuksiin
  - b. Naisiin kohdistuva väkivalta
  - c. Turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja muiden ulkomaiden kansalaisten kuten siirtotyöläisten oikeudet
  - d. Yritykset ja ihmisoikeusvastuu
  - e. Verkkovalvonta
  - f. Lasten ja nuorten pääsy oikeusturvakeinoihin

Helsingissä 14. päivänä joulukuuta 2015

Outi Alanko-Kahiluoto, puheenjohtaja, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry

Hanna Heinonen, toiminnanjohtaja, Lastensuojelun Keskusliitto

Inka Hetemäki, ohjelma- ja vaikuttamistyön johtaja, Suomen UNICEF

Milla Kalliomaa, vt. pääsihteeri, Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Kalle Könkkölä, toiminnanjohtaja, Kynnys ry

Niina Laajapuro, ihmisoikeustyön johtaja, Amnesty International Suomen osasto

Pirkko Mahlamäki, pääsihteeri, Vammaisfoorumi ry

Hanna Markkula-Kivisilta, pääsihteeri, Pelastakaa Lapset ry

Päivi Mattila, pääsihteeri, Ihmisoikeusliitto

Panu Mäenpää, puheenjohtaja, Seta ry

Milla Pyykkönen, pääsihteeri, Naisasialiitto Unioni ry

Olavi Sydänmaanlakka, Toiminnanjohtaja, Mielenterveyden keskusliitto ry

Riitta Särkelä, pääsihteeri, Ensi- ja turvakotien liitto

Joni Valkila, toiminnanjohtaja, Uskontojen uhrien tuki UUT ry

